

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Курка Миколи Несторовича на дисертацію Рушак Ірини Яківни
«Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи як учасники
адміністративного судочинства в Україні», поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Актуальність теми дослідження. В умовах проголошення України як демократичної, правової, соціальної держави особливої актуальності набуває дослідження реальних можливостей органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Стан та забезпеченість їх реалізації визначає соціальну направленість держави, відповідність її діяльності загальнолюдським цінностям.

Забезпечення належного рівня захисту прав людини належить до найгостріших проблем української дійсності. В останні роки це питання є предметом серйозного наукового аналізу представників різних галузей знань. Прагнення України розвивати і зміцнювати правову державу неможливо реалізувати без утвердження у суспільній свідомості ідеї невідчужуваних прав і свобод людини та громадянина. Невипадково, що однією з фундаментальних ознак правової держави вважається наявність системи ефективних юридичних засобів, які гарантують правову захищеність людини й громадянина.

Сучасна українська держава має достатньо можливостей для створення механізмів гарантування, охорони та захисту проголошених прав і свобод. Серед них можна виокремити наступні: законодавче закріплення прав та свобод; створення чіткої за змістом та зрозумілої нормативно-правової бази; створення надійної системи правових гарантій прав людини; реалізація принципів верховенства права та закону; визнання загальнолюдських

цінностей та принципів; створення системи органів та організацій, що покликані гарантувати та охороняти права людини; надання можливості суб'єктам звертатися за захистом особистих прав.

Досягнення вищенаведеного потребує часу і колосальних зусиль держави, її органів та громадян. Невід'ємним складовим елементом цього процесу є дослідження комплексу питань, пов'язаних із процесом реалізації повноважень органами та посадовими особами місцевого самоврядування, правовим забезпеченням провадження в адміністративних судах за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, тощо.

Особливої актуальності набуває обраний напрямок наукового пошуку у зв'язку з наявністю неузгодженості, непослідовності і фрагментарності, недоліків юридичної техніки, недостатньої правової визначеності певних процесуальних аспектів. Зокрема, як зазначає автор, деякі норми права, що закріплені в законодавстві про місцеве самоврядування, не в повній мірі узгоджуються з нормами, розміщеними в КАС України, що зумовлює складнощі під час розгляду та вирішення адміністративних справ цієї категорії.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належний ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечуються вмілим використанням сучасних прийомів і методів наукового пізнання, що обрані із врахуванням мети та сформульованих завдань. Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дисертаційного дослідження забезпечено ретельним вивченням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів – 253 найменування, а також належною апробацією результатів дослідження і їх оприлюдненням, відповідно до встановлених вимог.

В роботі вдало використані такі методи пізнання: діалектичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, структурний, синергетичний,

аналізу, синтезу тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження. Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних положень, нормативно-правового регулювання та практики діяльності адміністративних судів щодо розгляду справ, учасниками яких є органи місцевого самоврядування та їх посадові особи. Завдання сформульовані відповідно до мети дослідження, окрім наукового значення, передбачають також формулювання пропозицій та рекомендацій щодо напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання участі органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб в адміністративному судочинстві.

Робота, запропонована Рушак І.Я., характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, двох розділів, що поділяються на сім підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 247 сторінок. Структура дослідження дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне монографічне дисертаційне дослідження, яке виконане дисертанткою особисто.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших в Україні узагальнюючих досліджень теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб як учасників адміністративного судочинства в Україні і особливостей провадження адміністративних справ за їх участю.

У результаті проведеного наукового дослідження дисертанткою сформульовано низку положень і висновків, нових для теорії і важливих для юридичної практики.

Заслуговує на увагу авторське визначення поняття адміністративно-правових гарантій участі органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб в адміністративному судочинстві через призму правових умов, засобів і способів, що визначають процедуру, за допомогою якої органи місцевого самоврядування та їх посадові особи можуть фактично здійснювати захист своїх прав і свобод у спосіб і за формою, що закріплені національним законодавством держави й актами міжнародного права.

Дисертантка спрямувала роботу на дослідження та формулювання теоретичних основ адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб як учасників адміністративного судочинства в Україні; аналіз повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві; розкриття особливостей правового забезпечення провадження в адміністративних судах за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; визначення правил підсудності адміністративних справ за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; розгляд стадій провадження в адміністративних судах за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; формулювання пропозицій та рекомендацій щодо напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання участі органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб в адміністративному судочинстві.

Системний підхід до аналізу досліджуваної проблематики дозволив автору виявити нові аспекти розгляду підсудності адміністративних справ за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

Достатню увагу автор приділила дослідженню повноважень органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, на основі чого сформулювала авторську дефініцію повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві як закріплені у чинному законодавстві права та обов'язки органів і посадових осіб місцевого самоврядування стосовно забезпечення прав і свобод людини та

громадянина, які конкретизується в захисті прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин і спрямовані на підтвердження або відновлення оскарженого чи порушеного права.

Слід погодитися з висновком здобувачки про те, що найпоширенішою формою участі органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб в адміністративному судочинстві є їх залучення до адміністративної справи як відповідача. Водночас здійснення органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами адміністративної процесуальної правосуб'єктності позивача суперечить завданням адміністративного судочинства.

Слушною є думка здобувачки стосовно того, що процесуальними засобами захисту прав та інтересів органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб як відповідача у справах адміністративної юрисдикції повинні бути заперечення проти позову та зустрічний позов.

Вказані вище, а також низка інших положень дисертації підкреслюють її науковість та творчий характер. Висновки, пропозиції і рекомендації достатньо повно і точно окреслені у вступі роботи, відображені в розділах її основної частини, висновках.

Наукове та практичне значення роботи полягає у тому, що основні положення, висновки та рекомендації дисертації можуть бути використані:

- у законодавчій діяльності для удосконалення чинного адміністративного матеріального та процесуального законодавства з метою розроблення законопроектів, що регламентують діяльність органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб як учасників адміністративного судочинства в Україні;

- у правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів дасть змогу сформулювати та аргументувати правову позицію органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб щодо обсягу їх повноважень у процесі здійснення адміністративного судочинства в Україні;

- у наукових дослідженнях – положення та висновки дисертації

можуть бути основою для подальшого вивчення специфіки здійснення адміністративного судочинства в Україні за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб (акт впровадження Національного авіаційного університету від 05.04.2016 р.);

– у навчальному процесі – під час викладання таких навчальних дисциплін, як «Адміністративне судочинство України», «Адміністративне право України», «Державне будівництво та місцеве самоврядування України», «Конституційне право України», «Муніципальне право України», «Судові та правоохоронні органи України», «Теорія держави та права» (акт впровадження Національного авіаційного університету від 08.04.2016 р.).

Основні положення дисертації оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: Всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки «Становлення та розвиток юридичної освіти в Національному авіаційному університеті» (Київ, 16 травня 2013 р.), Всеукраїнській конференції молодих учених і студентів «Аеро-2013. Повітряне і космічне право» (м. Київ, 22 листопада 2013 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки «Тенденції розвитку юридичної науки в XXI столітті» (Київ, 22 травня 2014 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична наука і практика: виклики часу» (Київ, 12 березня 2015 р.).

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, досить повно викладено у п'ятьох статтях, з яких чотири опубліковано у фахових виданнях України та одна – у іноземному науковому виданні, а також у тезах чотирьох доповідей на науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Підтримуючи загалом високий теоретичний рівень роботи, її важливе практичне значення, варто відзначити, що дисертація містить низку авторських тез, тверджень, міркувань, які потребують додаткових пояснень, уточнень і обґрунтувань відповідно до теоретичних узагальнень, здобутків юридичної практики і нормативного матеріалу.

1. На стор. 32 дисертаційного дослідження автор зазначає, що органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, мають право подавати адміністративний позов про: а) тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднань громадян; б) примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднань громадян; в) примусове видворення іноземця чи особи без громадянства з України; г) обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання; г) в інших випадках, встановлених законом (ч. 4 ст. 50 КАС України).

Вважаємо, питання розкрито не повністю, оскільки законодавчо встановлені приклади й інших випадків, коли суб'єкт владних повноважень може звернутися з позовом до громадян та юридичних осіб.

2. На стор. 196 дисертаційного дослідження, автор, спираючись на думки вчених, зазначає, що норми КАС України які передбачають можливість органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб звертатись до адміністративних судів з позовом до фізичних чи юридичних осіб, які не є суб'єктами владних повноважень слід вилучити, оскільки це суперечить основному завданню адміністративного судочинства.

Вважаємо такий висновок недоречним, оскільки предметом спору у таких випадках завжди є захист публічних інтересів, захист інтересів національної безпеки і громадського порядку від імовірного порушення з боку фізичних чи юридичних осіб.

3. Не коректним і не точним є ствердження автора, на стор. 28 дисертації, що правосуддя здійснюють органи судової влади, адже обов'язки щодо здійснення правосуддя в Україні покладається на суди. Органи судової

влади, наприклад, Державна судова адміністрація, цими питаннями не займається.

4. У п. 1.2. дисертаційного дослідження проведено досить детальний аналіз законодавства України, і в особливості КАС України щодо повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві, разом з тим, недостатньо уваги приділено аналізу наукової думки з даного питання.

5. У висновку дисертант правильно ставить питання щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб і необхідності внесення відповідних змін до чинного законодавства України. Разом з тим, конкретні пропозиції з цього приводу у висновку відсутні.

Однак, зазначені зауваження та побажання мають переважно дискусійний, суб'єктивний та рекомендаційний характер, тому в цілому не впливають на позитивну оцінку рецензованої роботи та не зменшують значення дисертації як самостійного творчого дослідження.

ВИСНОВОК

Дисертація Рушак Ірини Яківни є самостійним доробком автора, посилання на наукові праці оформлені належним чином. Наукові статті, опубліковані за темою дисертаційного дослідження у фахових виданнях, свідчать про якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці дисертантки.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Таким чином, дисертаційне дослідження «Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи як учасники адміністративного судочинства в Україні» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам п. п. 9, 11-13 Порядку

одержаних результатів повністю відповідає вимогам п. п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, Рушак Ірина Яківна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

ректор Міжрегіональної академії
управління персоналом,
доктор юридичних наук, професор

М. Н. Курко
М. Н. Курко

акціонерне товариство
навчальний заклад «Міжрегіональна
академія управління персоналом»
Підпис: *Курко М. Н.*
СТВЕРДЖУЮ
Відділ управління персоналом
«___» _____ 20__ р.
Підпис: *Курко*